

- проведення конкурсу серед незалежних аудиторів за участю професійних організацій;
- підвищення контролю якості аудиторських послуг шляхом розробки внутрішніх правил і процедур, спрямованих на контроль і моніторинг якості робіт, виконаних у процесі аудиторської перевірки.

Таким чином, дослідження аудиторської діяльності показало, що аудитори не завжди дотримуються принципів професійної етики. Тому існує потреба в удосконаленні принципів аудиту, використовуючи міжнародний досвід. Крім того, удосконалення національних нормативів аудиту сприятиме переходу аудиту до міжнародних стандартів, а також у майбутньому приведе до інтеграції вітчизняного аудиту в європейську аудиторську професійну спільноту.

Список використаних джерел: 1. Павлова І. В., Борисенко М. В. Фактори загрози незалежності аудиту та шляхи їх ліквідації. *Rusnauka*. 2017. URL. http://www.rusnauka.com/17_APSN_2017/Economics/48128.doc.htm. 2. Бойко О. Чим сьогодні занепокоєні аудитори різних країн світу: міжнародний досвід, на який варто звернути увагу. *Вісник МСФЗ. Світовий досвід. Українська практика*. 2017. URL. http://msfz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/FZ001292.

УДК 657

Ю. Ю. Гриценко, студентка

Науковий керівник: **Л. В. Козарезенко**, д-р екон. наук, професор кафедри фінансів Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ, Україна

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Ключові слова: аудиторська діяльність, аудиторські послуги, суб'єкт аудиторської діяльності.

Незалежний аудит виступає способом підтвердження правильності ведення бухгалтерського обліку і фінансової звітності підприємства в процесі здійснення своєї діяльності. Це зумовлює його необхідність передусім для керівництва, проте має вагоме значення і для потенційних інвесторів, кредиторів, постачальників, акціонерів. Питання сучасного стану та розвитку аудиту в Україні є досить актуальним сьогодні.

Започаткування аудиту в Україні безумовно пов'язане з необхідністю проведення незалежних від державних органів перевірок та здійснення оцінок з метою надати користувачам достовірну інформацію про суб'єктів господарювання. Досліджуючи історію виникнення і розвитку аудиту загалом, можна з впевненістю стверджувати, що в Україні початок його розвитку припадає на 1991 рік після набуття Україною незалежності. А офіційне його визнання відбулося у 1993 році після прийняття Закону «Про аудиторську діяльність в Україні» та створення головних організаційних інституцій аудиторської діяльності: Аудиторської палати України та Спілки аудиторів України [5, с. 19].

Спілка аудиторів України являє собою всеукраїнську професійну громадську організацію сертифікованих аудиторів України. Таке об'єднання дає змогу аудиторам вирішувати організаційні питання аудиторської діяльності та постійно вдосконалювати свої професійні знання, що, безумовно, є одним із головних стратегічних напрямків діяльності Спілки. Пріоритетними питаннями на засіданнях є забезпечення незалежності в проведенні аудиту паралельно із дотриманням аудиторських норм, стандартів та вимог Кодексу етики аудитора. Нині до Спілки аудиторів України на засадах фіксованого членства вже входить близько 1500 професійних аудиторів, що, на нашу думку, є запорукою успішного регулювання аудиту в Україні [6].

Регулювання нормативного забезпечення та процесу здійснення аудиту належить Аудиторській палаті України (АПУ). Цей незалежний орган об'єднує як професійних аудиторів, так і представників державних органів. АПУ затверджує стандарти аудиту, проводить сертифікацію аудиторів, веде Реєстр аудиторських фірм та аудиторів, здійснює контроль аудиторської діяльності загалом, зокрема дотримання суб'єктами Міжнародних стандартів аудиту та Кодексу професійної етики аудиторів України [1].

У зв'язку з удосконаленням аудиторської діяльності та відповідності її функціонування міжнародним засадам 21 грудня 2017 року було прийнято Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність», який є основним нормативним актом у цій сфері

на сьогодні. Цим законом визначається статус АПУ, її склад, функції, обов'язки, права. Зокрема статтею 47 даного закону визначено АПУ як юридичну особу, яка здійснює професійне самоврядування аудиторської діяльності, не має на меті отримання прибутку та утворюється з метою забезпечення реалізації аудиторського самоврядування [4].

Одним із головних завдань АПУ є ведення Реєстру аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності, який дозволяє оцінити стан ринку аудиторських послуг на певний період. Зокрема, досліджуючи сучасний стан аудиту в Україні, необхідно проаналізувати статистичні дані Реєстру. Так, станом на 11 грудня 2019 року в Україні офіційно зареєстровано 2709 аудиторів, що на 10 % менше, ніж у 2013 році. Щодо аудиторських фірм, то їх кількість у Реєстрі на 2019 рік на 40 % менша порівняно із 2013 роком. Загальна тенденція до зменшення суб'єктів аудиторської діяльності є наслідком багатьох факторів, зокрема це зміни економічної ситуації в країні, вплив політичних чинників, зміни в законодавстві, посилені вимоги до аудиторської професії. Цікавим є те, що поряд із такою тенденцією спостерігається зростання обсягу наданих послуг аудиторами та збільшення щорічного середнього доходу на одного суб'єкта аудиторської діяльності. Така ситуація спричинена інфляцією в країні, яка призвела до зростання цін на аудиторські послуги, а також змінами в підходах до проведення аудиту.

Кількість замовлень на аудиторські послуги та їхня вартість переважно залежать від платоспроможності суб'єктів господарювання в регіонах України. Як зазначено у звітах АПУ, середня вартість замовлення загалом по Україні становить 71,8 тис. грн, а середня вартість замовлення в м. Києві та Київській обл. значно більша – 107,8 тис. грн. Це зумовлено тим, що суб'єкти великого підприємництва, банки, холдинги, страхові компанії та інші звертаються до аудиторських фірм «Великої четвірки» (Deloitte, PwC, EY, KPMG), українські офіси яких розташовані в м. Києві.

Аудиторська діяльність передбачає проведення аудиту, надання супутніх послуг та інших професійних послуг. У цій структурі найбільшу питому вагу має аудит, частка якого становить 46,6 % у 2019 році. Оскільки велика кількість аудиторських компаній надає лише супутні послуги (оскільки на аудиті не спеціалізується), то частка таких послуг в аудиторській діяльності теж значна – 45,9 %. До таких послуг зокрема належить консалтинг, ведення обліку, аутсорсинг, розробка та впровадження бухгалтерського програмного забезпечення тощо [3].

Розглянемо детальніше деякі супутні аудиторські послуги, які дедалі більше з кожним роком розвиваються в Україні. Такою досить новою послугою, яку надають аудиторські фірми потенційним інвесторам, є Due Diligence. При здійсненні такої послуги аудитор аналізує доходи і витрати підприємства, оцінює систему внутрішнього контролю, аналізує основні фонди, дебіторську і кредиторську заборгованість. Тобто проводиться всебічне дослідження діяльності клієнта, її ефективності, визначається реальна вартість підприємства, оцінка інвестиційної привабливості та стану справ підприємства. Зазвичай послуга Due Diligence користується попитом в іноземних компаній, які інвестують в українські компанії [2, с. 19].

Крім того, вагоме місце має стратегія АПУ, яка спрямована на реалізацію євроінтеграційних напрямів України у сфері аудиторської діяльності. Важливою є адаптація українського законодавства до європейських норм, яка передбачає: створення незалежної системи суспільного нагляду за професією аудитора на підставі Директиви ЄС; покращення системи контролю якості аудиторських послуг; підвищення довіри користувачів до аудиту; сприяння визнанню українських аудиторів на міжнародному рівні.

Отже, проведені дослідження сучасного стану аудиторської діяльності в Україні показали, що ринок аудиторських послуг розширюється, видозмінюється та має попит. Виявлене явище підтверджує необхідність подальшого удосконалення методології аудиту, його регулювання та організації. Проаналізувавши динаміку показників аудиторської діяльності, було виявлено тенденцію до зменшення кількості аудиторів та аудиторських фірм. Однак одночасно із цим фактом спостерігається зростання обсягу наданих аудиторських послуг загалом по країні. При цьому у структурі наданих послуг аудит має найбільшу вагу. Щодо нормативного регулювання аудиторської діяльності, спостерігається удосконалення законодавчої бази, зокрема прийняття нового закону. Проте на сьогодні аудит усе ще потребує удосконалення шляхом приведення його у відповідність до вимог ЄС.

Список використаних джерел: 1. Аудиторська палата України: офіційний сайт. URL: <http://apu.com.ua>. 2. Дорош Н. І. Розвиток аудиторської діяльності в Україні в умовах євроінтеграційних процесів. *Економіка*. 2017. № 10. С. 17-23. 3. Звіти Аудиторської палати України до Кабінету Міністрів. URL: <http://www.apu.com.ua/zvit-do-kmu>. 4. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 № 2258-VIII. 5. Слюсаренко В. Є. Аудит: сучасний стан та перспективи розвитку на Україні: монографія. Ужгород, 2018. 200 с. 6. Спілка аудиторів України: офіційний сайт. URL: <http://spilka-audit.org.ua>.

УДК 366.71.078.3(477)

Т. А. Жилич, студентка факультету фінансів та банківської справи

Науковий керівник: **Л. В. Недеря**, канд. екон. наук, доцент кафедри банківської справи
Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ, Україна

ВНУТРІШНІЙ АУДИТ І КОНТРОЛЬ ОПЕРАЦІЙ БАНКІВ УКРАЇНИ

Ключові слова: аудит, внутрішній аудит, аудиторський висновок, контроль кредитних операцій.

Своєрідним індикатором розвитку економічних процесів країни є її банківська система, саме тому їй потрібен захист від різного роду ризиків. Ефективне управління ризиками в банку забезпечується функціонуванням системи внутрішнього контролю, найважливішим елементом якого є внутрішній аудит.

Нині завданням внутрішніх аудиторів є не тільки визначати помилки та похибки в процедурах. Вони можуть оцінювати ступінь впливу помилок на ефективності діяльності банку, більше того, аудитори можуть надавати поради менеджменту банку за для усунення виявлених проблем. Тільки за умови правильного оцінювання ситуації та наявних ресурсів можна вибрати та сформувану стратегію банку на ринку банківських послуг, яка веде до отримання стабільної конкурентної переваги [1, с. 154].

Найприбутковішими операціями в банківському секторі є надання кредитів. Підтвердженням цього є статистичні дані, які розміщуються на вебсайті НБУ. Згідно зі статистичними даними, станом на кінець III кварталу 2019 року процентні доходи банків України становлять 115 477 млн грн, а саме 63 % від всі банківських доходів. А самі кредитні операції становлять близько 60 % усіх операцій банку. Варто зазначити, що кредитним операціям, внаслідок можливості неповернення наданих кредитів, притаманні певні ризики. Саме тому кредитним операціям як об'єкту аудиту потрібно приділяти достатньо уваги [2].

Аудиторська перевірка кредитних операцій повинна містити початкові аудиторські процедури, а саме - перевірку внутрішньої нормативної бази та формування вибірки. У межах початкових аудиторських процедур здійснюється вивчення та аналіз внутрішніх нормативних і розпорядчих документів, що регулюють кредитну роботу банку: положення про кредитування, положення про кредитний комітет і наказ про персональний склад кредитного комітету, положення про визначення фінансового стану позичальника, кредитна політика банку, положення про кредитний відділ.

Вибірка проводиться з урахуванням: кількості кредитних договорів за період, обсягів кредитування за окремими категоріями позичальників, кількості задіяних кредитних рахунків, процентних ставок на кредити, ступеня ризику та рівня забезпеченості кредитів. Наступним етапом є перевірка кредитної справи – це контроль кредитних договорів, застави, гарантії, страхування та бухгалтерського обліку. Також внутрішній аудитор повинен переглянути всі відсоткові доходи – нарахування відсотків, своєчасність їх сплати та їхній облік. Особливу увагу необхідно звернути на погашення кредиту. Не менше важливими є резерви під кредитні ризики. Для аудитора важливими є розрахунок резервів, їх створення, використання та облік. Також треба детально переглянути специфічні кредитні операції такі як овердрафт, факторинг та фінансовий лізинг.

Заключним етапом є підготовка аудиторського висновку (довідки). Вона надається Спостережній Раді та Правлінню банку. У цьому висновку висвітлюються найбільш важливі проблеми, відображається якість системи контролю, надаються рекомендації банку стосовно його поточної діяльності та введення змін для ефективнішого функціонування банку.